

NYT FRA SFI

DECEMBER 2007:4

SOCIAL FORSKNING

SAMMENBRUD I TEENAGEANBRINGELSER

RESPEKT OG RENGØRING ØVERST PÅ ØNSKESEDLEN I ÆLDREPLEJEN

KAREN JESPERSEN OM GOD SOCIALPOLITIK

Social Forskning udgives af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd for at orientere om resultaterne af centerets arbejde

REDAKTION: Ove Karlsson (ansvarshavende)

Lisbeth Pedersen

Ivan Thaulow

Ulla Dyrborg

Henvendelser bedes rettet til Ove Karlsson,
email ok@sfi.dk

ABONNEMENT: Social Forskning er gratis og udkommer med fire ordinære numre om året. Abonnement på de ordinære numre kan tegnes ved henvendelse til instituttet eller på www.sfi.dk. Bladet kan frit kopieres. Elektronisk abonnement kan tegnes på www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd

FOTOS: BAM/Scanpix: Forside og side 11: Mikkel Østergaard, side 5: Michael Daugaard, side 7 og 9: Nicolai Howalt, side 13: Lars Bahl

OPLAG: 4.800

ISSN-nr. 0903-7535

TRYK: Schultz Grafisk

INDHOLD

3 I FOKUS

Nyt forskningsprogram – viden til velfærd

4 SAMMENBRUD I TEENAGEANBRINGELSER

Omkring en fjerdedel af anbringelser af unge uden for hjemmet bryder sammen kort tid efter, at de er etableret. Enten fordi den unge forlader anbringelsesstedet eller fordi anbringelsesstedet må give op.

6 RESPEKT OG RENGØRING ØVERST PÅ ØNSKESEDLEN I ÆLDREPLEJEN

De ældre vægter rengøring højere, end de ansatte gør. Samtidig er der generel enighed om, at det vigtigste for kvalitet i ældreplejen er, at plejepersonalet udviser respekt og venlighed over for de ældre.

8 HVAD ER GOD VELFÆRDSPOLITIK?

For velfærdsminister Karen Jespersen er tillid og social sammenhængskraft er to nøglebegreber i det danske samfund. Derfor er vigtigt for hende at socialpolitikken medvirker til at forhindre social opsplitning og til at bevare tilliden til det offentlige.

10 SOCIALT UDSATTE BØRN ER SVÆRE AT IDENTIFICERE

En ny SFI-rapport undersøger, hvordan pædagogerne i daginstitutionerne identificerer de socialt udsatte børn. Seminarernes pensumlistes er også blevet gransket. For lærere de pædagogstuderende tilstrækkeligt med praktiske og teoretiske redskaber til at kunne identificere socialt udsatte børn?

11 BARSK OPVÆKST OG MISBRUG ØGER RISIKO FOR UNGES VOLD

En opvækst i familier præget af vold og vanrøgt og evt. efterfølgende anbringelse uden for hjemmet giver en øget risiko for voldelig adfærd over for andre eller en selv.

12 MANGLENDE PSYKISK OG SOCIALT OVERSKUD GÅR UD OVER SUNDHEDEN

Mange personer uden for arbejdsmarkedet vil gerne leve sundere. Men de har ikke overskud til at interessere sig for deres helbred på grund af manglende mening i tilværelsen.

13 MASKULINITET OG MANDEROLLER BLANDT ETNISKE MINORITETSMÆND

Danske mænd med etnisk minoritetsbaggrund opfatter og udfylder rollen som far og ægtemand på vidt forskellige måder. De kombinerer elementer fra både oprindelsesland og Danmark og skaber nye maskuliniteter.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

DK-1052 København K

Telefon 33 48 08 00

Fax 33 48 08 33

Email sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

NIELS PLOUG
Forskningschef
Email: np@sfi.dk

I FOKUS

NYT FORSKNINGSPROGRAM – VIDEN TIL VELFÆRD

SFI's nye forskningsprogram der løber fra 2008 til 2011 sætter fokus på velfærdspolitikken. Forskningsprogrammet skal bidrage til en forskningsbaseret udvikling af den danske velfærdsstat.

SFI's forskning understøtter de udredninger, evalueringer og andre analyser af dansk velfærdspolitik, som det er SFI's hovedopgave at gennemføre. SFI's forskning beskæftiger sig med velfærden i Danmark, og publiceres i internationale tidsskrifter og på internationale forlag. Her er konkurrencen hård, og kun det bedste kommer med. På den måde er forskningsprogrammet med til at sikre, at kvaliteten af SFI's arbejde er på internationalt niveau. SFI's forskning bidrager også til at danne nyttige netværk med kolleger i andre lande, der beskæftiger sig med forskning i velfærd.

Programmet består af forskning på 15 politikområder og en strategisk forskningsmæssige satsning på to tværgående områder. De 15 politikområder er:

- Handicappolitik
- Ældrepolitik
- Udsatte grupper
- Frivilligt arbejde
- Pension
- Det boligsociale område
- Familiepolitik
- Børnepolitik
- Ungdom og uddannelse
- Integrationspolitik
- Ligestillingspolitik
- Arbejdsudbud
- Ledighed
- Arbejdskraftefterspørgsel
- Social- og beskæftigelsesaspekter af helbred

De to tværgående områder er:

- Et strategisk forskningsprogram om familieressourcer
- Et strategisk forskningsprogram om effektmåling.

Inden for hvert af de 15 politikområder er der en række spørgsmål, der vil være i centrum for den forskning, der gennemføres. På pensionsområdet gælder det fx spørgsmålet om, hvad der bestemmer mænds og kvinders pensionsopsparing og anden langsigtet opsparing i forskellige befolkningsgrupper og familietyper, på børneområdet spørgsmålet om hvordan overgangen fra barn til ung og voksen foregår for forskellige grupper af drenge og piger, og på arbejdsmarkedsområdet gælder det fx hvilke forhold der har betydning, når virksomheder skal fastholde og rekruttere medarbejdere. Programmet i sin helhed og dermed også alle spørgsmålene kan ses på SFI's hjemmeside fra 1. januar.

Det tværgående program om familieressourcer beskæftiger sig med samspillet mellem familien og det omgivende samfund. På den ene side viser forskningen, at en lang række problemstillinger på det sociale område og på uddannelses-, beskæftigelses- og integrationsområdet på forskellig vis er relateret til familieforhold og familieressourcer, men at der på den anden side mangler viden om, hvori betydningen egentlig består. Forskningsprogrammet vil bl.a. se på familieressourcernes betydning for børns udvikling af såvel kognitive som ikke-kognitive færdigheder, unges adfærd i uddannelsessystemet, arbejdsdeling i familie, erhvervsdeltagelse og arbejdsudbud, deltagelse i civilsamfundet og fertilitet.

Det tværgående program om effektmåling skal udvikle og anvende metoder til at måle effekter af indsatser og politikker på velfærdsområdet. I dag hviler store dele af velfærdspolitikken ikke på viden om hvad der virker, hvordan og for hvem. At skabe den viden er en udfordring, som SFI tager op i dette program. Da den forskningsmæssige tradition på dette område er meget lidt udviklet, kræver det flerårig indsats. Effektmåling er imidlertid ikke kun en udfordring for forskningen men også for forvaltningen af velfærdspolitikken, der skal være med til at sikre, at velfærdspolitikken dokumenteres på en måde, der gør det muligt at beregne effekterne af indsatsen.

TINE EGELUND
Seniorforsker, Fil.dr.
Email: te@sfi.dk

SAMMENBRUD I TEENAGEANBRINGELSER

Omkring en fjerdedel af anbringelser af unge uden for hjemmet bryder sammen kort tid efter, at de er etableret. Enten fordi den unge forlader anbringelsesstedet eller fordi anbringelsesstedet må give op. Derudover oplever 15 pct. andre former for ustabilitet som fx planlagte skift i anbringelsen.

SFI har gennemført den første del af en forløbsundersøgelse af 227 13-17-årige, der blev anbragt i 2004. På baggrund af den første dataindsamling i 2005 har vi undersøgt en lang række faktorer knyttet til den unge, til de biologiske forældre, til anbringelsesstedet og til sagsbehandlingen for at se, hvad der kan betyde, at en anbringelse bryder sammen. Det kan ske enten på barnets, forældrenes, anbringelsesstedets eller forvaltningens foranledning.

SAMMENBRUDET SKER SOM REGEL HURTIGT

26 pct. af de unge havde på interviewtidspunktet i 2005 oplevet mindst et sammenbrud i den anbringelse, der startede i 2004. Mere end halvdelen af teenagerne (59 pct.) havde gennemløbet fuldstændigt stabile anbringelser, uden nogen forandring af omsorgsmiljøet siden anbringelsens påbegyndelse. Endelig havde 15 pct. af de unge oplevet skift af omsorgsmiljø, som ikke kan karakteriseres som sammenbrud.

I vor undersøgelse er sammenbrudsraten lavere end i mange andre undersøgelser, der typisk peger på, at op mod halvdelen af teenageanbringelser bryder sammen. Vi forventer dog, at sammenbrudsraten stiger ved de efterfølgende dataindsamlinger, selvom både vor og andre undersøgelser viser, at anbringelser ofte bryder sammen relativt kort tid efter start. Det tyder på, at den første periode af en anbringelse er en sårbar periode, og at aktørerne hurtigt beslutter sig for, om anbringelsen skal vare ved.

Initiativet til sammenbruddet kom i 19 pct. af tilfældene fra de unge selv. De unges forældre tog ligeledes initiativ til 19 pct. Anbringelsesstederne (plejeforældre, døgninstitutioner, opholdssteder mv.) tog initiativet til 30 pct. Forvaltningen tog selv initiativ til 27 pct. af de uplanlagte ophør.

FØLELSERMÆSSIGE PROBLEMER ØGER RISIKOEN

Kun ganske få faktorer hos den unge lader til at spille ind på, om en anbringelse bliver stabil. Fx har køn, alder og etnisk oprindelse

ingen signifikant betydning. Blandt de helbredsmæssige og psykosociale faktorer er det kun følelsesmæssige problemer hos den unge, som øger risikoen for sammenbrud. Den unges eventuelle adfærdsproblemer har derimod ingen betydning. Det sidstnævnte er i modstrid med resultater fra andre undersøgelser, der næsten entydigt kommer til det resultat, at antisocial adfærd er den stærkeste prædikator for sammenbrud.

Faktorer hos forældrene – demografiske, socioøkonomiske og psykosociale – ser ikke ud til at have nogen betydning for, om en anbringelse bryder sammen. Det gælder også klassiske fattigdomsrelaterede faktorer som enligt forældreskab eller social eksklusion.

FAMILIEPLEJE KAN GIVE HØJERE STABILITET FOR STÆRKT BELASTEDE UNGE

36 pct. af de unge blev anbragt i døgninstitutioner, 27 pct. på socialpædagogiske opholdssteder og 10 pct. i familiepleje, heraf kun tre i slægtspleje. Resten blev enten anbragt på kost- eller efterskole eller i ungdomsbolig. Der er ikke forskel på, hvor hyppigt anbringelserne bryder sammen i de forskellige anbringelsesformer. Men på døgninstitutionerne sker der hyppigere planlagte skift, og anbringelserne bliver dermed ustabile.

Nogle stærkt belastede undergrupper af unge oplever en signifikant højere stabilitet i mindre enheder som familiepleje og socialpædagogiske opholdssteder. Unge, der har forældre med en tung problembelastning, og som selv er placeret på et sted med kun denne ene unge, oplever signifikant højere stabilitet i anbringelsesforløbet end unge med samme baggrund, der er anbragt sammen med flere unge.

SAGSBEHANDLERSKIFT ØGER RISIKOEN FOR SAMMENBRUD

Vi har analyseret sammenhænge mellem en række faktorer knyttet til sagsbehandlingen og sammenbrud i anbringelsen. Den eneste faktor i sagsbehandlingen, der klart mindsker risikoen for sammenbrud i anbringelsen, er, at det er den samme sagsbehandler, der har taget sig af hele anbringelsesforløbet. Det er ikke afgørende, om fx den unge selv har taget initiativ til anbringelsen. Når den unge selv er enig i at anbringelse er en løsning, giver det færre skift i anbringelsessted. Tidligere anbringelser og forebyggende tiltag for anbringelsen påvirker heller ikke sandsynligheden for

sammenbrud. Men for nogle grupper af stærkt belastede unge kan interventioner sideløbende med anbringelsen mindske risikoen for sammenbrud eller højne stabiliteten. Det kan fx være psykiatrisk eller psykologisk behandling, støtte til skolegang eller beskæftigelse samt indsatser for prosociale fritidsbeskæftigelser.

Eksistensen af en handleplan reducerer sammenbrudsraten, men ikke signifikant for den samlede gruppe af unge. Forekomsten af en handleplan øger imidlertid anbringelsens stabilitet stærkt signifikant. At de unge selv deltager i udarbejdelsen af handleplanens punkter ser ikke ud til generelt at reducere risikoen for sammenbrud eller øge stabiliteten. Dog har deltagelsen en positiv effekt på stabiliteten for nogle undergrupper.

USTABILITET OG TURBULENS

Risikoen for ustabilitet er et grundvilkår for børn, hvis forældre-hjem ikke anses for stabilt nok til at kunne støtte deres udvikling. Mange børn anbringes på grund af ustabilitet i deres opvækst, og det er en hensigt med anbringelsen at skabe så megen stabilitet i barnets liv, at det får kræfter til at udvikle sig gunstigt. Man kan imidlertid konstatere, at et turbulent anbringelsesforløb ikke er en beklagelig undtagelse fra reglen.

Mest problematisk er sammenbrud i anbringelserne. Her bryder anbringelsen sammen – som regel kort tid efter, at den er besluttet og effektueret – enten fordi barnet ikke vil forblive på anbringelsesstedet,

eller anbringelsesstedet ikke vil beholde et barn med pågældendes problemprofil. I disse tilfælde kan forsorgen simpelthen ikke gennemføres, til

MAN MÅ IMIDLERTID SPØRGE SIG SELV, OM DET OVERHOVEDET ER EN REALISTISK FORESTILLING, AT ANBRINGELSER AF UNGE NORMALT FORLØBER STABILT

trods for at beslutningen om nødvendigheden heraf er frisk. Sammenbruddet har negative konsekvenser for den unge, for plejeforældrene, der eventuelt overvejer at ophøre, og for forvaltningen, der skal råde bod på skaden med et sværere udgangspunkt end oprindeligt.

Man må imidlertid spørge sig selv, om det overhovedet er en realistisk forestilling, at anbringelser af unge normalt forløber stabilt. Almindelige teenagernes selvoptagethed, følelssvingninger og afprøvning af voksne kan være svært nok at håndtere. Anbragte unge har derudover ofte antisociale eller selvtruenende adfærdsformer, der i høj grad er besværlige for dem selv og andre. Hvorfor anser vi det på det grundlag for et nederlag, at man må anbringe den unge flere gange efter sammenbrud? Man kunne også se det som en positiv vedholdenhed, at forvaltningen, når den første anbringelse ikke går, så prøver den næste. Det er givetvis mere nuanceret, end at stabilitet er et gode, mens ustabilitet er et onde. Ikke al turbulens kan karakteriseres som negativ.

OM UNDERSØGELSEN

Forløbsundersøgelse om Sammenbrud i teenageanbringelser er finansieret af det Strategiske Program for Velfærdsforskning. Undersøgelsen har en kvantitativ del, som er et studie af 227 teenagere (13-17 år). Tre gange mellem 2005 og 2008 spørger vi via netbaserede spørgeskemaer til 169 sagsbehandlere om de unges anbringelsesforløb med henblik på at analysere deres anbringelseskarrærer, herunder ikke mindst omfanget af sammenbrud og andre former for ustabilitet i anbringelsen. Denne artikel bygger på første dataindsamling i 2005.

Der er også en kvalitativ del af undersøgelsen, hvor unge, der har oplevet sammenbrud, interviewes om de elementer, der fremmer eller hæmmer sammenbrud. Vi vil også interviewe andre centrale aktører i sammenbrudsprocessen, fx plejeforældre, sagsbehandlere, forældre m.v.

Tine Egelund & Kathrine Vitus: Sammenbrud i anbringelser af unge. Risikofaktorer hos de unge, forældre, anbringelsessteder og i sagsbehandlingen. SFI 07:24. ISBN 978- 87-7487-869-8. 67 sider. Pris 70,00 kr. inkl. moms.

TINE ROSTGAARD

Seniorforsker, Cand.scient.adm., ph.d.
Email: tr@sfi.dk

CAMILLA THORGAARD

Forskningsassistent, Cand.scient.coc.
Email: cht@sfi.dk

RESPEKT OG RENGØRING ØVERST PÅ ØNSKESEDLEN I ÆLDREPLEJEN

De ældre vægter rengøring højere, end plejepersonalet gør. Samtidig er der generel enighed om, at det vigtigste for kvalitet i ældreplejen er, at plejepersonalet udviser respekt og venlighed over for de ældre.

SFI har i to undersøgelser set nærmere på hvad god kvalitet i ældreplejen kan være for de ældre, for plejepersonalet og for visitatorer. I den første undersøgelse så vi på selve begrebet kvalitet i ældreplejen, og de temaer, roller og relationer som er underforstået, når man taler om kvalitet i ældreplejen. I den anden undersøgelse, som omtales her, har vi set på hvordan de ældre, visitatorer og plejepersonale prioriterer og vægter en række konkrete kvalitetsegenskaber i henholdsvis plejeboliger og hjemmepleje.

PLEJEPERSONALETS VÆREMÅDE DET VIGTIGSTE I PLEJEBOLIGER

Undersøgelsen viser, at beboerne i plejeboliger har 'plejepersonalets væremåde' øverst på deres kvalitetsliste, når de skal vægte mellem de forskellige kvalitetsegenskaber. For beboerne er det især vigtigt, at plejepersonalet udviser respekt og er venligt. De lægger også stor vægt på, at påklædning og personlig hygiejne er i orden. Også plejepersonale og visitatorer synes at respekt og personlig pleje er vigtige kvalitetsegenskaber i plejeboligen. Plejepersonalet oplever dog også kontinuiteten i det plejepersonale, der kommer hos de ældre, som et vigtigt kvalitetsaspekt. For visitatorerne er også at uddannelsen af plejepersonalet vigtig for kvaliteten af ældreplejen.

SAMVÆR MINDRE VIGTIGT I PLEJEBOLIGEN

Interessant nok sætter hverken de ældre, plejepersonalet eller visitatorer samvær beboerne imellem eller samvær med plejepersonalet specielt højt på deres kvalitetsrangliste. Dog er der en del ældre, som mener, at samvær med personalet er lige så vigtigt som både rengøring og den personlige pleje. Der er dog også nogle kvalitetsegenskaber, som de tre grupper ser forskelligt på. Mest fremtrædende er den vægt som de ældre lægger på rengøring i forhold til plejepersonalet. Plejeboligbeboerne lægger også mere vægt på indretning af boligen og fællesarealer, end plejepersonalet gør. Det tyder altså på, at de fysiske rammer i plejeboligen spiller en mere afgørende rolle for de ældre end for

plejepersonalet. Plejepersonalet lægger derimod mere vægt på, at de ældre har mulighed for at deltage i interessante aktiviteter, end de ældre selv gør.

RENGØRING, RESPEKT OG PERSONALEKONTINUITET VIGTIGST FOR MODTAGERE AF HJEMMEHJÆLP

For hjemmehjælpsmodtagerne er rengøring den allervigtigste kvalitetsegenskab ved hjemmeplejen. Det er dog især de ældre, som udelukkende modtager praktisk hjælp, der trækker den gennemsnitlige vægtning af rengøring op. De ældre som også modtager personlig pleje vægter til gengæld denne meget højt. Hjemmehjælpsmodtagerne peger endvidere på, at kvalitet også er om der er kontinuitet i plejepersonalet, og om plejepersonalet udviser respekt. Hjemmehjælpsmodtagerne sætter samværet med plejepersonalet lavt. Men en stor gruppe mener dog, at samvær med personalet er lige så vigtigt som rengøring og den personlige pleje, når de kun skal prioritere mellem disse tre kvalitetsegenskaber.

PLEJEPERSONALET I HJEMMEPLEJEN LÆGGER MINDRE VÆGT PÅ RENGØRING

Plejepersonalet i hjemmeplejen ser ligesom de ældre personkontinuitet og respekt som væsentlige kvalitetsegenskaber. Men i modsætning til hjemmehjælpsmodtagerne lægger de betydeligt mindre vægt på rengøring i forhold til de øvrige kvalitetsegenskaber. Rengøring er noget af det, plejepersonalet opfatter som mindst væsentligt for kvaliteten af plejen. Plejepersonalet lægger derimod meget vægt på den personlige pleje.

Visitatorerne mener ligesom både de ældre og plejepersonalet, at respekten for de ældre er noget af det vigtigste for kvaliteten af plejen i hjemmeplejen. Ligesom plejepersonalet vægter de, at den personlige pleje er i orden som noget af det højeste. Men visitatorerne vægter også plejepersonalets uddannelse højt, mens de vægter erfaring væsentligt lavere end de ældre.

HJEMMEPLEJENS KVALITETSOPFATTELSE HAR PRÆGET DEBATTEN

Der er mange gengangere i kvalitetsopfattelsen inden for plejeboligerne og hjemmeplejen, fx respekt og venlighed, rengøring og personlig pleje, men også nogle in-teressante forskelle. Debatten

om kvalitet synes især at være præget af den opfattelse af kvalitet, som flourer i hjemmeplejen, hvorimod en række af de kvalitetsopfattelser, som også fremhæves inden for plejeboligområdet, fx inddragelse og information fra kommunen om ret til hjælp, har fået mindre opmærksomhed.

BRED ENIGHED OM GOD KVALITET

Vi har i undersøgelsen også set nærmere på, om de ældres opfattelse af kvalitet afhænger af deres baggrund og ydelsesform. Det ser ikke ud til at være tilfældet. På trods af forskelle i funktionsevne, alder, køn o.l. er der generel enighed blandt de ældre om, hvad der er god kvalitet i henholdsvis hjemmeplejen og plejeboligen.

Overordnet set er de ældre, visitatorerne og plejepersonalet i mange tilfælde enige i deres vægtning af kvalitetsegenskaberne. Det gælder eksempelvis vigtigheden af at plejepersonalet udviser respekt og venlighed og til dels også personkontinuitet.

MEN OGSÅ BEMÆRKELSÆVÆRDIGE FORSKELLE MELLEM DE TRE GRUPPER

Den mest iøjnefaldende forskel på de tre gruppers kvalitetsopfattelser er rengøring, som de ældre vægter højere end plejepersonalet i hjemmeplejen. I hjemmeplejen synes de ældre og plejepersonalet i højere grad end visitatorerne, at personkontinuitet er væsentligt for en god kvalitet. Der synes også at være en forskel i opfattelsen af faglige kompetencer. For de ældres vedkommende drejer kompetencer sig fortrinsvis om erfaring, hvor specielt visitatorer og plejepersonalet i plejeboligen peger på uddannelse.

Visitatorerne vægter på flere punkter anderledes end de ældre og plejepersonalet. Der lader med andre ord til at være en større fælles kvalitetsopfattelse mellem de ældre og plejepersonalet end mellem visitatorerne og de to andre interviewgrupper.

METODE

I undersøgelsen har vi opstillet en række kvalitetsegenskaber, inden for de overordnede temaer: Tilrettelæggelse af hjælpen, indholdet af hjælpen og plejepersonalets væremåde. Vi har brugt en metode, der hedder MAUT (*Multiattribute Utility Technology*) til at rangordne de forskellige kvalitetsegenskaber. MAUT er udviklet i USA og har været afprøvet i flere studier af kvalitet i ældreplejen i Sverige og i USA.

INTERESSANT NOK SÆTTER HVERKEN DE ÆLDRE, PLEJEPERSONALET ELLER VISITATORER SAMVÆR BEBOERNE IMELLEM ELLER SAMVÆR MED PLEJEPERSONALET SPECIELT HØJT PÅ DERES KVALITETSRANGLISTE.

Fremgangsmåden i metoden er at de ældre, plejepersonalet og visitatorer i henholdsvis plejebolig og hjemmepleje først er blevet bedt om at prioritere typisk 3 kvalitetsegenskaber, fx om

plejepersonalet er respektfulde, venlige, eller omhyggelige. Derefter er de blevet bedt om at give kvalitetsegenskaberne point fra 0-100, på en måde så den 1. prioritet får det højeste antal point, 2. prioritet næsthøjest og 3. prioritet det laveste antal point. Når interviewpersonerne giver point til de forskellige kvalitetsegenskaber, er det muligt at se, hvor vigtige de opfatter kvalitetsegenskaberne i forhold til hinanden. Hvis en kvalitetsegenskab fx får meget højere point end de andre kvalitetsegenskaber er det udtryk for, at interviewpersonerne ser denne som mere vigtig.

Når alle kvalitetsegenskaber i undersøgelsen er blevet prioriteret og har fået point, er det muligt at lave en rangorden over samtlige kvalitetsegenskaber, dvs. opstille hvilke der vigtigst og hvilke der er mindre vigtige.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelserne er en del af SFIs deltagelse i projekt Kvalitet i ældreplejen, som er igangsat af Socialministeriet. Rapporten bygger på spørgeskemadata fra telefon- og besøgsinterview med 638 ældre, 185 visitatorer og 557 plejemedarbejdere i hjemmepleje og plejebolig i 16 kommuner. I alt 1.380 interview er blevet gennemført.

Tine Rostgaard & Camilla H. Thorgaard: God kvalitet i ældreplejen. Sådan vægter ældre, plejepersonale og visitatorer. SFI 07:27. 130 sider. Pris kr. 130,00.

KAREN JESPERSEN
Velfærdsminister

KRONIKKEN

HVAD ER GOD SOCIALPOLITIK?

Tillid og social sammenhængskraft er to nøglebegreber i det danske samfund. Derfor er vigtigt at socialpolitikken medvirker til at forhindre social opsplitning og til at bevare tilliden til det offentlige.

Vi danskere er verdens mest tillidsfulde folk. Faktisk er 65 procent af os enige i udsagnet om, at "man kan stole på de fleste". Det giver os en førsteplads i verden. Lige foran Norge og Sverige – og langt over det gennemsnit på 28 procent, som gælder for de 86 undersøgte lande som helhed. Samtidig har danskerne generelt også stor tillid til politiet, til retssystemet og til den offentlige administration.

TILLID I DAGLIGDAGEN

I det daglige viser tilliden sig i den måde, vi behandler andre på. Vi kan se det, om sommeren når nogle har sat frugt ude ved vejkanterne og en cigarkasse til penge. Og hvor de så regner med, at man selv sørger for at betale, når man vil købe en pose frugt eller en bakke jordbær. Vi kan se tilliden på arbejdspladserne, hvor danskerne er rigtigt gode til at samarbejde med hinanden i projekter og i netværk. Også selvom der ikke altid lige ligger en formel aftale eller en kontrakt, der beskriver opgaven i detaljer. Og så kan vi også se tilliden i den måde, vi har skruet vores samfund sammen på. For et velfærdssamfund som det danske er helt afhængigt af, at borgerne ønsker at bidrage til fællesskabet. Samtidig er et velfungerende samfund med til at underbygge og styrke tilliden mellem borgerne.

DEN SOCIALE SAMMENHÆNGSKRAFT

På den facon har vores indbyrdes tillid i generationer været med til at forme grundlaget for den unikke blanding af social tryghed og personlig frihed, som vi i Danmark nyder godt af den dag i dag. Tilliden mellem mennesker har også været en vigtig drivkraft i den velfærd og den økonomiske velstand, som lige nu er større end nogensinde før. Og tilliden spiller helt sikkert også en vigtig rolle for, at danskerne så ofte kommer ind i toppen af forskellige lister over de lykkeligste folk i verden. Vi har med andre ord en stærk sammenhængskraft i det danske samfund, hvilket for mig at se er én af de største kvaliteter ved samfundet overhovedet. Det er nemlig her, vi finder kimen til den unikke danske sammenkobling af et fælles velfærdssystem og en høj grad af personlig frihed.

Betydningen af det mener jeg ikke, man kan overvurdere. Bevarelsen af sammenhængskraften er i dag den vigtigste socialpolitiske vision overhovedet. Hvis sammenhængskraften undergraves, og der med tiden dannes kløfter i befolkningen, vil det på kort sigt være de mest udsatte, der bliver de store tabere. Men på lang sigt taber vi alle, fordi samfundet alt andet lige vil blive mindre trygt og stabilt.

TO VIGTIGE INDSATSOMRÅDER

Der er især to indsatsområder inden for socialpolitikken, som vi skal prioritere for at sikre, at vi i det danske samfund bevarer sammenhængskraften. For det første må vi arbejde for at forhindre, at samfundet opsplittes i forskellige grupper, der oplever, at de ikke har noget til fælles. Parallelsamfund skal for alt i verden undgås. Vi må stræbe efter, at alle mennesker får lige muligheder for at opnå deres mål i livet. For det andet må vi sørge for, at borgerne også i fremtiden har tilliden til, at den offentlige sektor fungerer godt, og at den imødekommer borgernes berettigede behov. At den offentlige service så at sige er tilliden værd.

DEN SOCIALE OPSPLITNING SKAL FORHINDRES

Det første punkt handler om, at vi som samfund skal bekæmpe social ulighed og social uretfærdighed. Dette er et helt centralt punkt i forhold til at forhindre sociale kløfter i samfundet. Noget af det, der i dag kan "tænde advarselsblinkene" hos mig, er, når jeg hører om et ungt menneske, som af den ene eller den anden årsag ikke får muligheden for at udnytte sine potentialer. Det kan være den stille pige, som ingen rigtigt forventer sig noget af, og som derfor heller ikke selv tror på muligheden for at få sig en uddannelse. Eller det kan være den unge mand fra ghettokvarteret, der starter som småkriminell – og som voksen ender i fængsel, fordi der ikke tidligt nok blev grebet effektivt ind over for hans adfærd. Den slags historier er selvfølgelig først og fremmest tragedier for den enkelte. Men historierne er også en tragedie for samfundet, der ikke får glæde af de ressourcer, de unge besidder. Samtidig kan de unge komme til at stå i en situation, hvor de vender samfundet ryggen, og hvor de oplever et svigt, som får dem til at miste troen på, at de også har en positiv rolle at spille for fællesskabet. Det er hverken moralsk eller på andre måder i orden, at vi har et samfund, hvor grupper af børn og unge tabes på gulvet.

TILLIDEN TIL DET OFFENTLIGE SKAL BEVARES

Det andet af de to store indsatsområder for at bevare sammenhængskraften er, at borgernes tillid til de offentlige systemer skal bevares. Vi må til stadighed sørge for at have et socialt system, som imødekommer borgernes berettigede behov. Det er vigtigt, at borgerne oplever, at de offentlige midler anvendes fornuftigt og i sidste ende er med til at skabe social tryghed og retfærdighed. Ellers risikerer vi, at tilliden til det offentlige forsvinder – og at mange vil søge ud af samfundsfællesskabet for at finde trygheden på andre måder. Udfordringen er derfor at sørge for, at tilliden til den skattefinansierede offentlige service bevares. Problemet med manglende tillid blev ikke mindst tydeligt i forbindelse med sagerne om for eksempel Fælledgården og Strandvænget. Eller for den sags skyld i den grufulde Tønder-sag, som havde en helt anden karakter, men som også rejste en masse spørgsmål om kvaliteten af den offentlige service. Jeg tror, at mange danskere bagefter sad tilbage med et billede af, at den sociale sektor ikke magter sin opgave. Det billede er efter min bedste overbevisning helt ude af trit med virkeligheden.

En forudsætning for at kunne vise handlekraft er selvfølgelig, at man er i stand til at placere ansvaret, når uheldet er ude. Det er derfor rigtigt godt, at man i aftalen om kommunernes økonomi for 2008 har forpligtet hinanden på, at det nu engang er de lokale politikere, der har det politiske ansvar for enkeltsager. Samtidig er jeg helt med på, at vi fra regeringens og Folketingets side ikke skal lave særregler på baggrund af en enkeltsag, hvor kæden er

hoppet af i en kommune eller på en institution. Det har vi som regering også forpligtet os til i den seneste kommuneaftale. En anden positiv udvikling, som også indgår i kommuneaftalen for 2008, er, at der skal igangsættes en indsats for at afbureaukratisere og regelforenkle på de kommune-nære områder.

Et tredje punkt i kommuneøkonomaftalen for 2008, jeg vil fremhæve, er kommunernes indsats for en bedre intern adskillelse af kommunernes myndigheds- og leverandørrolle. Ikke mindst i den interne styring på fritvalgsområderne er det væsentligt, at tingene kan skilles ad. Men mindst lige så vigtigt er det, at man som borger er helt på det rene med sine rettigheder, når der opstår et problem. For tilliden til den offentlige sektor handler også om, at der er gennemsigtighed og klare roller.

I de senere år har vi set en tendens til, at det sociale område bliver mere og mere professionaliseret. Vurdering af effekten af nye metoder er et eksempel på en udvikling, som vil fortsætte i de kommende år.

Jeg må sige, at jeg støtter helhjertet op om alle initiativer, der kan være drivkraft i udviklingen af en social sektor på højeste niveau. Det gør jeg, fordi borgerne fortjener den bedst mulige service. Det gør jeg, fordi det er en måde at anvende ressourcerne så effektivt som muligt på. Men først og fremmest gør jeg det, fordi det er med til at understøtte borgernes tillid til den offentlige service. Og netop den tillid er – sammen med forebyggelsen og nedbrydningen af sociale kløfter – helt afgørende for, at vi også i fremtiden kan bevare et trygt og frit samfund på første klasse.

NIELS PLOUG
Forskningschef
Email: np@sfi.dk

SOCIALT UDSATTE BØRN ER SVÆRE AT IDENTIFICERE

En ny rapport fra SFI samler op på tidligere forskning om identifikation af socialt udsatte børn. Formålet er at undersøge, hvordan pædagogerne i daginstitutionerne identificerer de socialt udsatte børn. Seminarernes pensumlister er også blevet gransket. For lærer de pædagogstuderende tilstrækkeligt med praktiske og teoretiske redskaber til at kunne identificere socialt udsatte børn?

Daginstitutionerne spiller en central rolle i indsatsen for socialt udsatte børn, der fra politisk side har været i fokus gennem flere år. Ønsket er bl.a. med en målrettet indsats at kunne lette børnenes overgang til skolen og øge deres muligheder for at klare sig socialt og fagligt.

PÆDAGOGERNES VIDEN ER FRAGMENTARISK

Pædagogernes praksis er i høj grad baseret på, hvad man kan kalde praktisk viden og sund fornuft. Deres viden er knyttet an til både deres egen og institutionens erfaring med børn i almindelighed og socialt udsatte børn i særdeleshed. Pædagogerne er opmærksomme på, at det er de mange belastninger over lang tid, der i særlig grad udgør et problem. Men deres viden om socialt udsatte børn er fragmentarisk. Deres viden er funderet omkring normale børn, og det er med baggrund i denne viden, at de identificerer og vurderer socialt udsatte børn. Deres viden om teoretiske forståelser af socialt udsatte børn er begrænset.

Når pædagogernes viden er så praksisbundet, kan det bl.a. skyldes, at de i deres uddannelse tilsyneladende ikke får nogen omfattende viden om området. En pensumstikprøve ved en lille del af landets pædagogseminarier viser, at de studerende kun får en overordnet indføring i problemstillinger omkring socialt udsatte børn, frem for en sammenhængende viden om socialfaglige tilgange til socialt udsatte børn.

HYPPIGE NEGATIVE HÆNDELSER VÆRST FOR BARNET

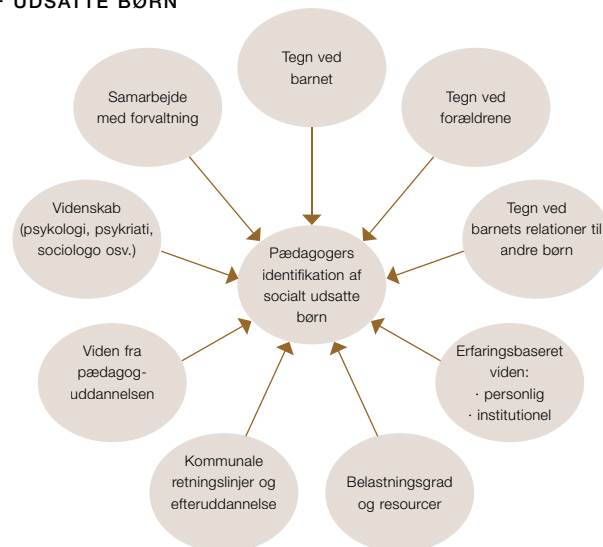
Når vi undersøger feltet socialt udsatte børn, inddrages en lang række risikofaktorer, som kan have indflydelse på, at barnet ikke får en alderssvarende udvikling, også kaldet 'fejludvikling'. Det kan være alt fra forældres længerevarende arbejdsløshed, manglende uddannelse, eller skilsmisse til mindre udbredte, men sværere belastninger som forældres misbrug (alkohol/stoffer) eller dødsfald i familien evt. ved selvmord.

Nogle risikofaktorer har større betydning end andre. Og undersøgelsen viser, at fødselsskader udgør den tungeste risikofaktor, ligesom at et barns sociale isolation også udgør en væsentlig risikofaktor.

Risikofaktorer øger alene sandsynligheden for fejludvikling. Det er med andre ord nødvendigvis ikke sådan, at et barn fejludvikles, hvis forældrene bliver skilt. Langt de fleste børn, som udsættes for risikofaktorer, udvikler sig normalt. I undersøgelsen viser der sig imidlertid en øget sandsynlighed for fejludvikling, når der forekommer 2-3 risikofaktorer. Det er de hyppige negative hændelser, der går værst ud over barnet, og ikke den store engangshændelse.

Det har endvidere afgørende betydning, hvordan nærmiljøet håndterer den belastende begivenhed. Risikofaktorer farlighed bestemmes bl.a. af barnets reaktionsmønster. Børn der er åbne og søger hjælp klarer sig bedre, end de der er indesluttet, opførende eller vrede.

FORHOLD AF BETYDNING FOR PÆDAGOGERS IDENTIFIKATION AF UDSATTE BØRN

Niels Ploug: Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI 07:25. ISBN 978- 87-7487-870-4. 41 sider. Pris 50,00 kr. inkl. moms.

MOGENS NYGAARD CHRISTOFFERSEN

Seniorforsker, Mag.scient.soc.

Email: mc@sfi.dk

BARSK OPVÆKST OG MISBRUG ØGER RISIKO FOR UNGES VOLD

De unge mænd, der dømmes for livstruende vold adskiller sig fra deres jævnaldrende på en række områder. Deres nuværende liv er ofte præget af alkoholmisbrug, arbejdsløshed og mangelfuld uddannelse. En opvækst i familier præget af vold og vanrøgt og evt. efterfølgende anbringelse udenfor hjemmet giver en øget risiko for voldelig adfærd over for andre eller en selv. Det vil fx sige at blive dømt for vold eller at forsøge at begå selvmord.

Det viser en ny undersøgelse fra SFI, der har set på mænd født i 1966 og frem til de blev 27 år. De voldsdømtes og selvmordstruedes opvækstforhold og levkår er sammenlignet med de øvrige unges fra årgangen.

Heldigvis er det ret få, der kommer ud i livstruende adfærd over for sig selv eller andre. Ud af de godt 43.000 drenge, der blev født i 1966, er 125 blevet dømt for drab eller anden alvorlig vold, der nemt kunne have kostet et andet menneske livet eller førligheden (3 promille), mens 1.850 unge mænd (43 promille) er blevet dømt for andre former for vold. 476 (11 promille) har begået eller forsøgt selvmord inden deres 27. år.

De voldsdømte adskiller sig fra de unge mænd, der har forsøgt eller har begået selvmord. Disse unge mænd er i højere grad præget af misbrug og af egne eller forældres psykiske lidelser.

Danmark er et af de få lande, hvor forskerne har mulighed for at følge en hel fødselsårgang ved hjælp af registeroplysninger. Det statistiske materiale giver mulighed for at undersøge de ret sjældne hændelser og deres sammenhæng med særlige belastninger.

En af de belastninger, der er et tegn på en barsk opvækst, er barnets anbringelse udenfor hjemmet (5,2 pct. af fødselsårgangen). En anden er vold i hjemmet (2,1 pct.), hvor forældrene er dømt for vold eller har været ofre for vold (indlagt på hospital, som følge af vold). Det må antages, at det kun er den groveste vold og mishandling, eller vold, der gentages flere gange, som på denne måde indgår i registeroplysningerne. Da det kun er relativt få børn og unge i en fødselsårgang, der udsættes for disse belastninger, kan de kun forklare en mindre del af voldshandlingerne. Forestiller man sig, at man kunne fjerne disse belastninger, ville det teoretisk set føre til en reduktion på 5-6 pct. af de unges selvmord eller selvmordsforsøg og deres domme for vold. Mange andre forhold spiller altså en afgørende

rolle – fx de unges egen arbejdsløshed, psykiske problemer og misbrug.

Projektet er gennemført i samarbejde med to engelske forskere, Keith Soothill and Brian Francis, Centre for Applied Statistics, Lancaster University, U.K.. Helsefonden og det engelske forskningsråd (Economic and Social Research Council) har støttet undersøgelsen. Undersøgelsen er netop offentliggjort i det internationale tidsskrift: Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention.

Mogens Nygaard Christoffersen, Keith Soothill and Brian Francis: Violent Life Events and Social Disadvantage: a Systematic Study of the Social Background of Various Kinds of Lethal Violence, Other Violent Crime, Suicide, and Suicide Attempts in Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, Vol.8, issue 2, December 2007.

LINDA THORSAGER

Forskningsassistent, Cand.scient.soc.

Email: lth@sfi.dk

MANGLEDE PSYKISK OG SOCIALT OVERSKUD GÅR UD OVER SUNDHEDEN

Mange personer uden for arbejdsmarkedet vil gerne leve sundere. Men de har ikke overskud til at interessere sig for deres helbred på grund af manglende mening i tilværelsen.

Når man ikke er i job, har man tilsyneladende masser af tid til at lave sund hjemmelavet mad, dyrke sport og en mængde andre fritidsinteresser. Men virkeligheden er en anden for de kontanthjælpsmodtagere, førtidspensionister og arbejdsløse, som indgår i en ny undersøgelse om socialt udsatte borgeres sundhed. Ofte oplever de hverdagen som meningsløs eller indholdsløs, og det går ud over deres sundhed.

STØRRE PROBLEMER END MOTION OG SUND MAD

De interviewede kender godt de gængse sundhedsråd om at tage trapperne i stedet for elevatoren, spise seks stykker frugt og grønt om dagen osv.. De fleste vil også gerne leve sundere, men synes, at det er svært at tage sig sammen. De oplever, at de har andre og større problemer, end om de får sund mad og motion i det daglige. Mange af kontanthjælpsmodtagerne er fx frustrerede over deres aktivering, som de føler sig hhv. for syge eller for over- eller underkvalificerede til. De savner generelt overskud i hverdagen, herunder også overskud til at interessere sig for deres sundhed og gøre noget ved deres usunde vaner.

SOCIALT SAMVÆR OG MORSKAB MOTIVERER OG EFTERSPØRGES

En vigtig drivkraft for gruppen er oplevelsen af at have "noget at stå op til". Eksempelvis kæmper mange førtidspensionister mod ensomheden. De er derfor glade for botilbud og væresteder, som giver mulighed for socialt samvær og aktiviteter. Undersøgelsen inddrager også erfaringer fra medarbejdere, som til daglig har kontakt til målgrupperne. Flere af dem er enige med brugerne om, at det er vigtigt for sundheden at bringe mere morskab og glæde ind i hverdagen på bl.a. aktiverings- og værestederne. Mange af de interviewede fortæller, at det sociale samvær vil være en væsentlig motivationsfaktor for dem i forhold til at engagere sig i sundhedsfremmende tilbud. Dog skal tilbuddene være frivillige, og de må ikke medvirke til at stigmatisere deltagerne som "arbejdsløse motionister".

DET SKAL VÆRE NEMT AT LEVE SUNDT

Mange socialt udsatte oplever, at de har svært ved at tage sig sammen. De mangler overskud mentalt såvel som økonomisk. Derfor er det særlig vigtigt, at de sunde valg er let tilgængelige for denne gruppe. Hvis de fx skal rejse langt eller betale mange penge for at dyrke motion, vil de oplagt vælge det fra.

OM UNDERSØGELSE

SFI har gennemført undersøgelsen for Sundhedsstyrelsen, som en del af projektet "Lighed i sundhed", der foregår i samarbejde med seks kommuner. Formålet med undersøgelsen er at inddrage erfaringer fra socialt udsatte grupper og medarbejdere, som er i kontakt med dem, i udviklingen af nye løsningsmetoder og perspektiver for kommunernes arbejde med sundhedsfremme og forebyggelse. Undersøgelsen baserer sig på interview med 63 borgere, på 12 fokusgruppeinterview, samt på 6 dialogmøder med medarbejdere.

Linda. Thorsager og Mia Schneider: Socialt udsatte borgeres sundhed. Barrierer, motivation og muligheder Sundhedsstyrelsen. 60 sider (Netpublikation). Rapporten kan downloades gratis fra www.sst.dk eller www.sfi.dk.

TINA G. JENSEN

Forsker

Email: tgj@sfi.dk

ANIKA LIVERSAGE

Forsker

Email: ani@sfi.dk

MASKULINITET OG MANDEROLLER BLANDT ETNISKE MINORITETSMÆND

Danske mænd med etnisk minoritetsbaggrund opfatter og udfylder rollen som far og ægtemand på vidt forskellige måder. De kombinerer elementer fra både oprindelsesland og Danmark og skaber nye maskuliniteter.

En ny rapport fra SFI fokuserer på mændenes nære relationer – imellem ægtefæller, og imellem fædre og sønner. Et centralt tema i rapporten er, at migration kan medføre et brud imellem meget forskellige miljøer, hvilket kan indebære, at en del mænd lever under meget anderledes vilkår end de vilkår, de selv er vokset op under. I relationen imellem fædre og sønner kan dette give problemer, hvis en fars maskuline position er blevet svækket af migrationen. Det kan være svært at håndhæve sin autoritet og få sine børns respekt, ikke mindst hvis ens livserfaringer er af ringe værdi i Danmark. Det kan være smertefuldt for såvel fædre som sønner. Men migrationen tolkes langt fra kun som et "tab" af maskulinitet. Mange førstegenerationsmænd beskriver i stedet en høj grad af forandring og tilpasning til danske forhold, og lever i kernefamilier hvor begge forældre både arbejder og deles om arbejdet med hus og børn. De har fået andre muligheder for at være fædre og mænd end deres egne fædre havde, og nogle fortæller om at stræbe efter at få en større familiemæssig nærhed, end de selv er opvokset med.

FORSØRGERPOSITIONEN KAN BLIVE UNDERMINERET

For relationen imellem mænd og kvinder indebærer migration ofte forandringer i kønsrollerne. Dette kan hænge sammen med såvel ændrede økonomiske forhold som dét at leve i et samfund med høje forventninger til ligestilling mellem kønnene. I nogle tilfælde

oplever mænd med etnisk minoritetsbaggrund, at deres position som forsørger undermineres, og kan som reaktion søge at fastholde en traditionelt defineret autoritativ manderolle. Andre gange kan forandringer – som ved at både mand og kone får udearbejde – føre til nye former for familieliv, fx i form af en mere symmetrisk magt- og ansvarsfordeling i familierne.

Mange mænd giver således udtryk for, at have ændret opfattelse og praksis af kønsroller. Det taler dermed imod en fortolkning af etniske minoritetsmænds maskulinitet, som noget, der udelukkende "tabes" efter migration til Skandinavien.

Rapporten fremhæver også, at maskuline identiteter ikke er statiske men i høj grad skabes i interaktion og forhandlinger med omgivelserne. Især mænd fra andengenerationen trækker således på elementer fra både deres forældres og deres jævnaldrene venners måder at leve på, og de genfortolker og blander betydninger, bl.a. af, hvad der er "traditionelt" og moderne". Ud fra et ønske om at vælge "det bedste fra begge verdener" vedbliver den kulturelle baggrund med at have betydning for dem, men er samtidig en foranderlig størrelse. Rapporten giver på den måde et lille indblik i nogle af de mange forskellige måder at være mand på blandt etniske minoriteter i Danmark i dag.

Rapporten er bestilt af Ligestillingsafdelingen og bygger på nyere litteratur samt på interview med 16 meget forskellige mænd med rødder i Mellemøsten, Asien og Afrika.

Tina Gudrun Jensen & Anika Liversage: Fædre, sønner ægtemænd. Om maskulinitet og manderoller blandt etniske minoritetsmænd. SFI 07:28.

ISBN: 978-87-7487-874-2. 80 sider. Netpublikation. Kan downloades fra www.sfi.dk.

NETOP UDKOMMET

Henning Olsen: Konstruktion og kvalitetssikring af multisurveydata. SFI 07:26. 181 sider.

Rapporten udkommer kun som pdf-publikation.

Kan downloades gratis fra www.sfi.dk

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSER PÅ TVÆRS AF LANDEGRÆNSER

Hvem er det lykkeligste folkefærd? Hvilket lands børn klarer sig bedst i skolen? Vi hører ofte om undersøgelser, der sammenligner forhold på tværs af landegrænser. De bruges i stigende grad til at dokumentere forskelle og ligheder og som baggrund for politiske beslutninger. Når undersøgelserne tillægges stor betydning, er det vigtigt, at målingerne er gyldige, og at data er sammenlignelige.

En ny rapport fra SFI afdækker, hvordan metodeforskning forholder sig til de særlige måleproblemer, der knytter sig til multisurveys, dvs. undersøgelser på tværs af landegrænser eller kulturer.

Det kræver kulturel indsigt og stor sproglig formåen at udarbejde og oversætte gode spørgeskemaer. Hvordan formulerer og oversætter man fx spørgsmål fra et sprog til et andet uden at sammenligneligheden i besvarelserne går tabt? Og hvordan tager man højde for kulturelle forskelle i behandlingen af data?

Rapporten, der er udarbejdet af adj. docent Henning Olsen, er baseret på et omfattende studie af metodelitteraturen inden for multisurveyforskning, som han sammenholder med litteraturen inden for monosurveyforskning, dvs. nationale surveyundersøgelser. Det leder til en kritisk diskussion af forskellene mellem de to undersøgelsesmetoder og deres bagvedliggende begrebsapparater. Forfatteren påviser desuden, at flere centrale metodiske begreber – især inden for multisurveyforskningen – er vagt og modsætningsfyldt defineret, og han efterlyser derfor et mere dækkende og veldefineret begrebsapparat.

VARME HÆNDER OG KØLIGT OVERBLIK

Debatten om kvalitet i velfærdsydelserne var et varmt emne i valgkampen. Hvad kan kommunerne gøre for at løfte kvaliteten i velfærdsservice med de begrænsede ressourcer der er til rådighed? Det retter årets temanummer af Social Forskning blikket mod ved at gå et spadestik dybere og få nogle bud på, hvordan velfærd bliver til virkelighed. Det er ikke nok med varme hænder – de skal også gøre det rigtige. Der er brug for det kølige overblik, så vi får mest mulig velfærd for pengene. Hvad er det for nogle udfordringer, som er mest påtrængende at få løst? Hvilke håndtag kan kommunerne vælge at dreje på i "velfærdsservicens maskinrum"? Hvordan kan medarbejdernes viden komme i spil? Hvordan kan kommunerne udvikle og sammenligne deres service? Hvordan kan borgerne stille nogle realistiske forventninger og krav?

Temanummeret indeholder 15 artikler, med bl.a. følgende titler:

- Hvad er kvalitet og hvordan kan den fremmes?
- Bedre ledere – en vej til bedre velfærd
- Kommunernes brydsomme opgaver og medarbejderne
- Hvorfor er det så svært at udlicitere børnepasning og plejehjem?
- To eksempler på kvalitetskonkurrence i den svenske ældrepleje
- Kvalitet og bureaukrati
- Aldring er påvirkelig – hvad betyder det for udviklingen i ældreservicen?
- Effekter af socialt arbejde: et studie af bevægelige mål

Blandt forfatterne til artiklerne kan fx nævnes: Allan Larsen, koncernchef i Falck, Jørgen Søndergaard, direktør SFI, Erik Fabrin, formand KL, Henrik Holt Larsen, Professor CBS, Poul-Erik Petersen, formand Dansk Erhverv, Tine Egelund, seniorforsker SFI, Per Gunnar Edebalk, professor Lunds Universitet samt Kaare Christensen, Professor Syddansk Universitet.

Varme hænder og køligt overblik. Kvalitet i velfærdsservice – hvad kan kommunerne gøre?

Temanummer af Social Forskning, november 2007. ISBN 978-87-7487-873-5. 95 sider. Pris 100,00 kr. inkl. moms.

SFI UNDERSØGER 300-TIMERS REGLER FOR GIFTE KONTANTHJÆLPSPMODTAGERE

SFI er i gang med en spørgeskemaundersøgelse af den såkaldte 300-timers regel for gifte kontanthjælpsmodtagere. Kort fortalt går reglen ud på, at en gift kontanthjælpsmodtager skal have haft mindst 300 timers ordinært erhvervsarbejde uden offentlig støtte til inden for de seneste 24 kalendermåneder for fortsat at få udbetalt kontanthjælpen.

Har en ægtefælle ikke præsteret mindst 300 timers erhvervsarbejde mister vedkommende hele sin kontanthjælp. Hvis begge ægtefæller modtager kontanthjælp, og ingen af ægtefællerne har præsteret mindst 300 timers erhvervsarbejde, mister kun den af ægtefællerne, som har sværest ved at finde et job, sin kontanthjælp.

300-timers reglens mere overordnede formål er at tilskynde ægtefæller til at komme ud på arbejdsmarkedet samt mere objektivt at fastlægge, hvem der er til rådighed for arbejdsmarkedet. Derfor skal undersøgelsen kaste lys over, hvordan samtlige berørte gifte kontanthjælpsmodtagere orienterer sig i forhold til arbejdsmarkedet i lyset af 300-timers reglen. Søger begge ægtefæller at opnå permanent beskæftigelse, eller søger begge ægtefæller at leve af kontanthjælp afbrudt af 300 timers arbejde i en periode, eller søger ægteparret blot at leve af den enes kontanthjælp? For personer, som er i arbejde, vil undersøgelsen belyse arbejdets indhold, branche, lønniveau, arbejdsomfang, jobbets forventede varighed samt hvordan personen opnåede kontakt med sin arbejdsgiver. For personer, som ikke er i arbejde, skal det undersøges, om de aktivt søger job, eller de passivt er tilmeldt som arbejdssøgende eller blot modtager kontanthjælp.

Der vil også være fokus på, hvilke former for kommunal aktivering gifte kontanthjælpsmodtagere deltager i, og hvor de kommer hen efter aktivering. Dette er interessant, fordi kontanthjælpsmodtagere ikke kan frakendes kontanthjælpen så længe de deltager i såkaldt målrettet aktivering, selv om de ikke opfylder arbejdskravet på 300 timers ordinært arbejde. Kontanthjælpsmodtagernes egne opfattelser af helbred og arbejdsevne vil også indgå i undersøgelsen.

Undersøgelsen er sat i gang på foranledning af arbejdsdirektoratet og afsluttes med en rapport, som udkommer i forsommeren 2008. Undersøgelsen gennemføres af seniorforsker Henning Bjerregaard Bach.

LANGSIGTEDE KONSEKVENSER AF BØRNEMISHANDLING OG VANRØGT

SFI er ved at igangsætte en forløbsundersøgelse af voksne, der har været udsat for misbrug og vanrøgt. Undersøgelsen vil basere sig på registerdata kombineret med interview med unge født 1983-85. Nogle forskningsresultater tyder på, at børnemishandling og vanrøgt kan resultere i blivende ødelæggelse af barnets selvværd og dets muligheder for at fungere socialt, følelsesmæssigt og indlæringsmæssigt.

Dette standpunkt er blevet udfordret af blandt andre Werner & Smith i en klassisk undersøgelse af børn, der er opvokset under højrisikoforhold på øen Kauai (Hawaii). En tredjedel af børnene havde levet under højrisikobelastninger med kronisk fattigdom, forældres alkoholisme og mentale lidelser samt forældres konflikter. Men mange af de børn, der havde været udsat for disse alvorlige belastninger i barndommen, klarede sig forbavsende godt som voksne. Omsorg fra andre voksne nævnes som forklaring på, at de klarede sig godt – på trods af dårlige odds.

SFIs projekt vil undersøge om disse resultater fra et fattigt amerikansk ø-samfund i 1950'erne og 60'erne kan overføres til det moderne velfærdssamfund 30 år senere ved at følge en dansk kohorte fra fødslen til de er voksne.

Vil vi finde de samme svage sammenhænge mellem belastninger i barndommen og voksenlivet, som Werner og Smith fandt i deres undersøgelse? I bekræftende fald, vil vi prøve at finde svar på spørgsmålet om, *hvorfor* relativt mange af de børn, der levede under belastende vilkår, alligevel blev selvstændige og velfungerende voksne.

Undersøgelsen vil basere sig på personlige interview med en stikprøve blandt de unge, der blev født i 1983-85, som vil være 23-25 år, når de interviewes eftersommeren 2008. Undersøgelsen gennemføres af Mogens Nygaard Christoffersen og Dines Andersen.

NYE FORSKNINGSOVERSIGTER FRA NC2

Smedslund G, Dalsbø TK, Steiro A, Winsvold A, Clench-Aas J: Cognitive behavioural therapy for men who physically abuse their female partner. Netudgivelse – kan downloades gratis fra www.nc2.net.

Zwi KJ, Woolfenden SR, Wheeler DM, O'Brien TA, Tait P, Williams KW: School-based education programmes for the prevention of child sexual abuse. Netudgivelse – kan downloades gratis fra www.nc2.net

UKLART OM KOGNITIV ADFÆRDSTERAPI STOPPER MÆND'S VOLD MOD KVINDER

Kognitiv adfærdsterapi er en internationalt meget udbredt behandlingsform til mænd, der er voldelige over for deres partner. Men den bedste forskning på området kan ikke dokumentere nogen positiv effekt af denne behandling. Undersøgelser af behandlingen peger ganske enkelt i forskellige retninger. Det viser en ny systematisk forskningsoversigt støttet af Nordisk Campbell Center.

Vold mod kvinder kan antage mange forskellige former – psykisk, seksuel eller fysisk – men uanset hvilken form volden har, har det alvorlige konsekvenser fysisk såvel som psykisk og socialt. Volden har også konsekvenser for de børn, som er vidner til volden. Undersøgelser viser, at hovedparten af de voldelige mænd, selv har overværet eller været udsat for vold i deres barndom.

Desværre ved man ikke ret meget om, hvilke behandlingsformer som kan få mænd til at holde op med at slå deres partner. Den manglende viden på området er et problem, som har direkte konsekvenser for kvinder og familier her og nu.

UNDERVISNING STYRKER VIDEN OM SEKSUELT MISBRUG OG KAN ØGE FOREBYGGENDE ADFÆRD

Undervisningsforløb i skolen om forebyggelse af seksuelle overgreb kan øge børns viden og forebyggende adfærd – men ikke nødvendigvis nedbringe antallet af overgreb. Det er konklusionen i en ny oversigt over internationale forskningsresultater støttet af Nordisk Campbell Center.

En dansk ekspert hilser resultaterne velkommen. Han pointerer, at opsamlingen af viden om indsatser i Danmark er for fragmentarisk til, at forebyggelsen af seksuelle overgreb på børn kan udvikles systematisk.

Forskningsoversigten dokumenterer, at undervisningsforløb, der oplyser børn om seksuelt misbrug eller lærer dem at tage forholdsregler, har en positiv effekt på både deres viden og adfærd. Der er tegn på, at børnene også 2-3 måneder efter undervisningen kan huske, hvad de har lært. Desuden udviser børnene i højere grad forebyggende adfærd i simulerede situationer, fx ved at sige nej til at gå med en fremmed eller simpelthen løbe væk.

Spørgsmålet er, om børnene er i stand til at anvende deres viden uden for undervisningsfiktive rammer. Ud fra den eksisterende forskning er det ikke muligt at svare på, hvorvidt øget viden hos børnene også betyder færre overgreb. Men der er en svag tendens til, at undervisningsforløbene resulterer i flere afsløringer af seksuelle overgreb.

NORDISK CAMPBELL CENTER

Nordisk Campbell Center (NC2) blev etableret i 2002 i tilknytning til SFI. Centeret udarbejder og støtter udarbejdelsen af systematiske forskningsoversigter over effekten af interventioner på det sociale område. Systematiske forskningsoversigter laves af forskere i samarbejde med specialiserede bibliotekarer. Forskningsoversigten er en kritisk gennemgang, vurdering og sammenfatning af, hvad den aktuelt bedste forskningsbaserede viden fortæller om effekterne af en intervention.